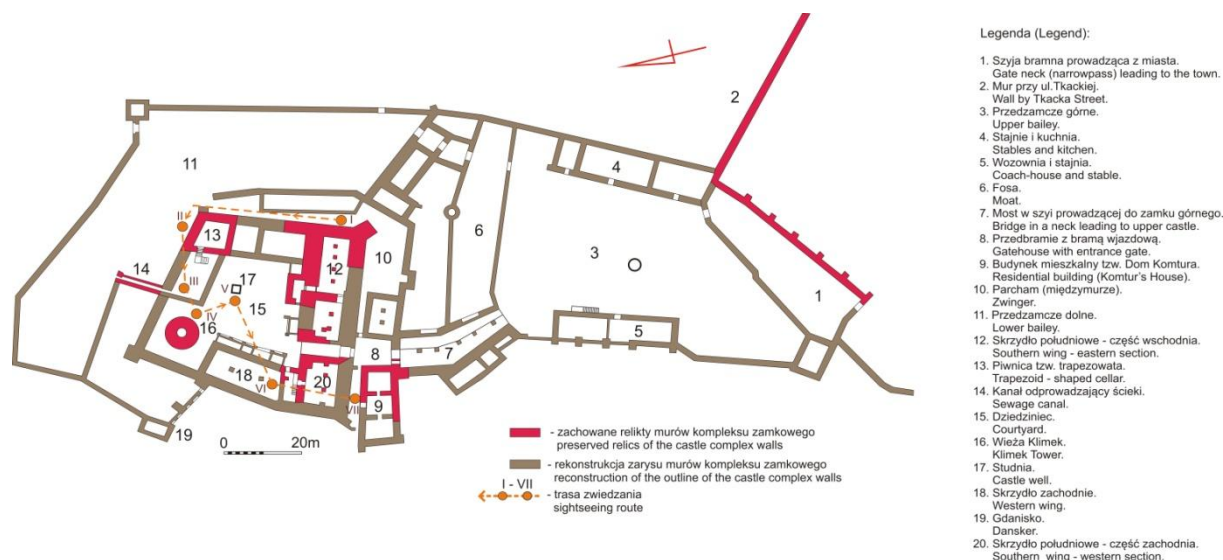

Uwagi do planu zwiedzania reliktyw Zamku Wysokiego , na stronie internetowej Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu.

https://muzeum.grudziadz.pl/strona-296-plan_obiektu.html

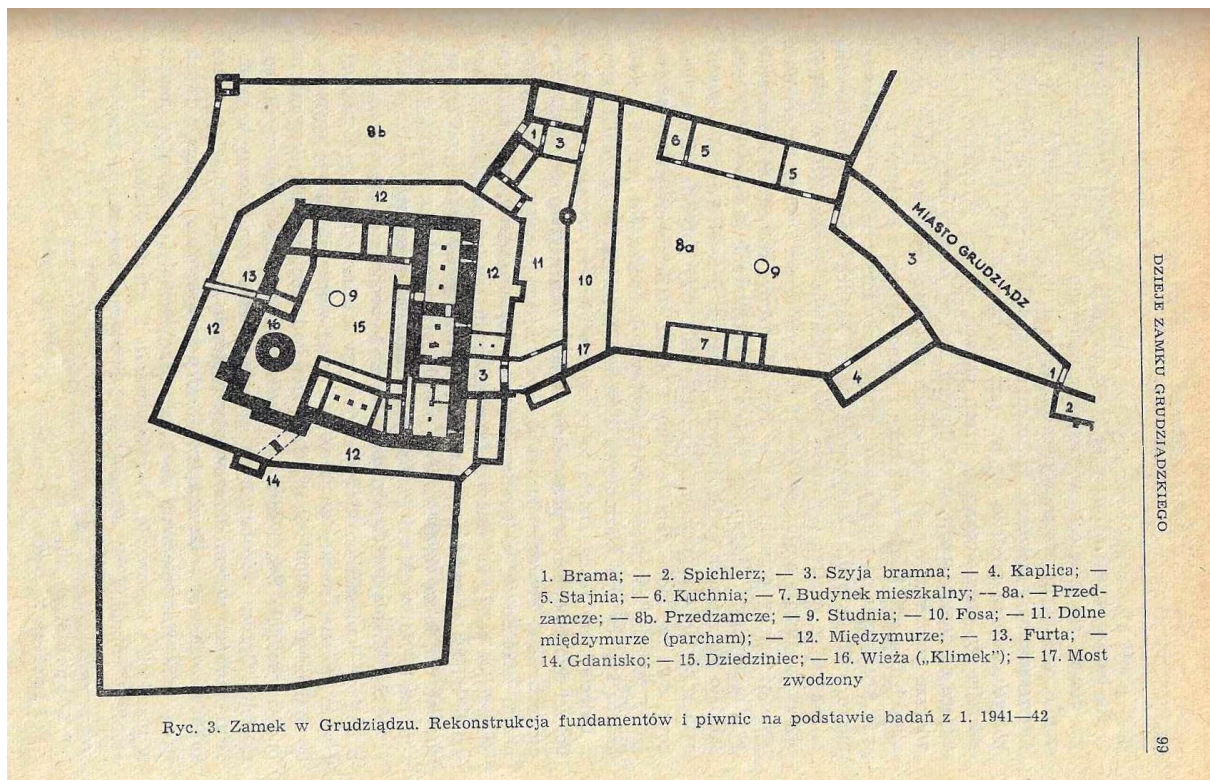

Na podstawie tego planu turyści są wprowadzani w błąd , co do planu średniowiecznego zamku.

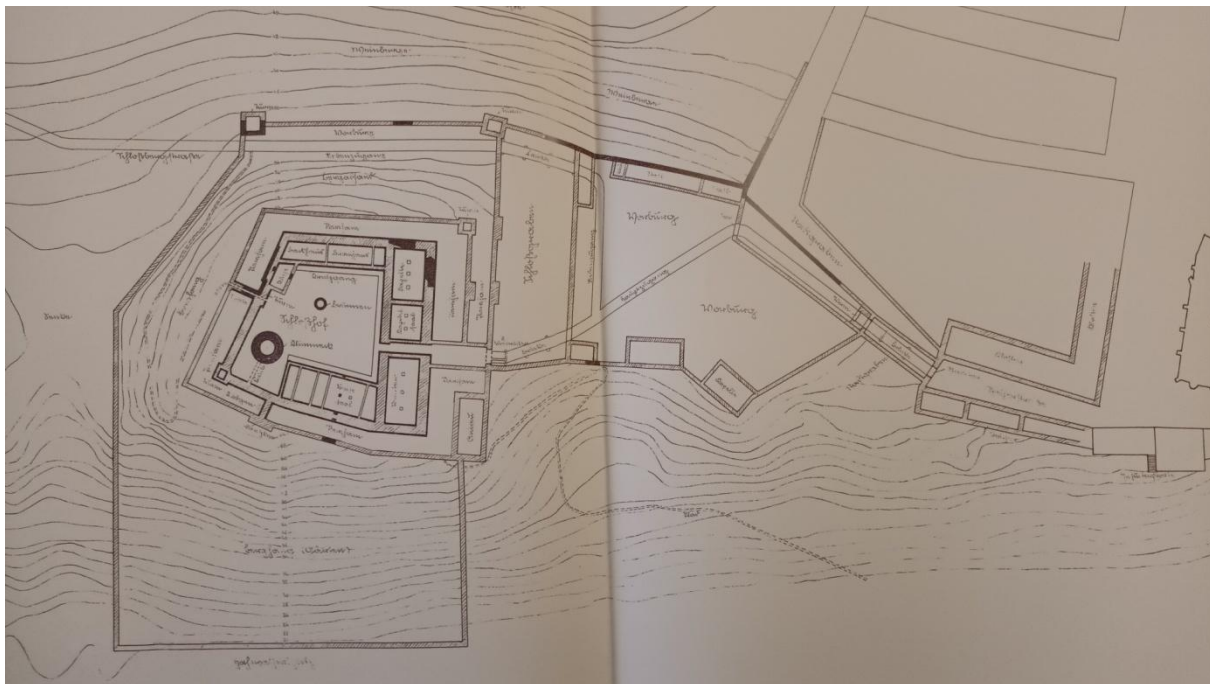
Jest to plan rekonstrukcyjny, zmyślony przez Hansa Jacobiego, w okresie okupacji hitlerowskiej. Dla potrzeb doktoratu jego autor dokonał spreparowania odkrytych przez siebie fragmentów murów. W ten sposób „dopasował” wygląd zamku do innych zamków krzyżackich z 2 poł. XIII w., np. w Rogóźnie, w Gniewie.

Ten plan można znaleźć w artykule Kazimierza Szymańskiego , z 1960 r.

<https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/60382/edition/66224/content>

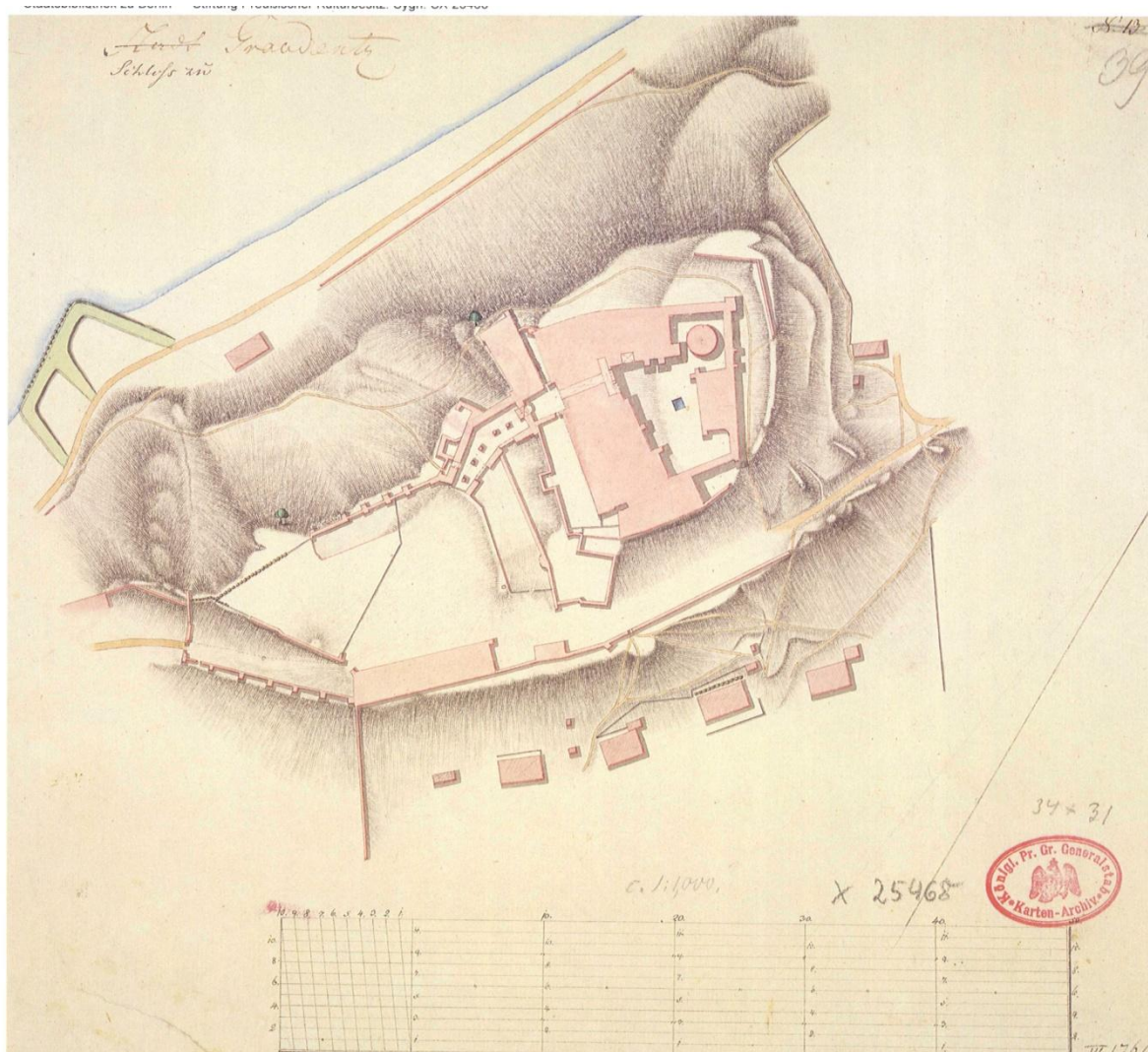

Plan pokazujący skalę fantazji w 1940 r. Na planie zaznaczono co wtedy odnaleziono:

Za atlasem wydany przez Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu, w 2017 r.

W 1997 r. odnaleziony został oryginalny plan Zamku Wysokiego z siatką transversalną, z 2 poł. XVIII w. W XXI w. odrzucono oryginalny plan zamku a jako udokumentowany naukowo , utrzymano fikcyjny plan rekonstrukcyjny Hansa Jacobiego.

Za: *Atlas Historyczny Miast Polskich Grudziądz*. Toruń 1997

Uwagi do objaśnień

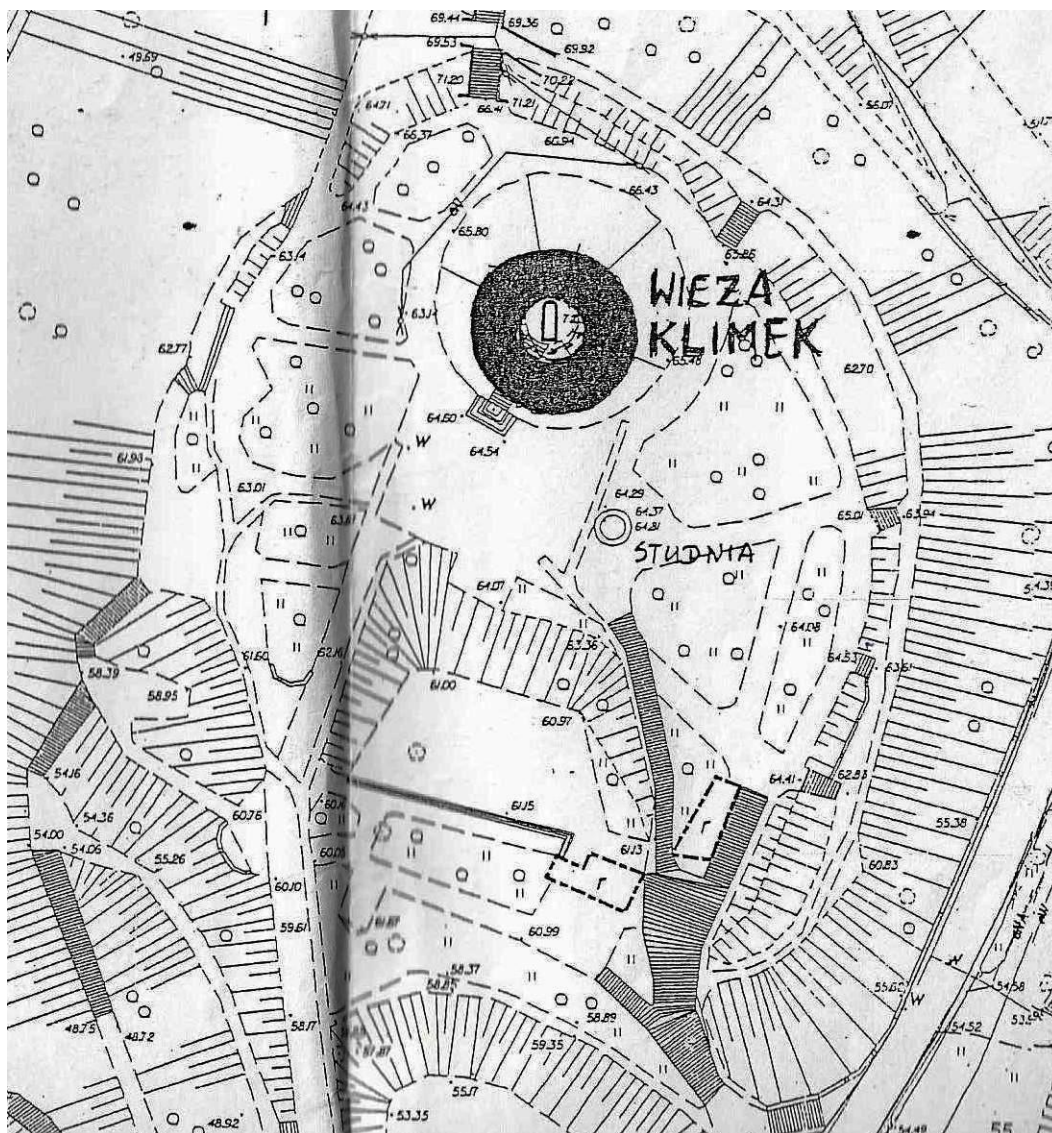
Purpurowym kolorem zaznaczono rzekomo zachowane relikty murów. Trzeba tu zaznaczyć, że w wielu przypadkach ich istnienie i grubość jest fikcyjna. Kolorem szarym zaznaczono mury domniemane. W tym przypadku np. istniejący mur od strony wschodniej uznano za domniemany.

Warto przyrzeć się legendzie i dokonać korekty opisu:

1. W świetle oryginalnych planów, opublikowanych w atlasach historycznych w 1997 r. i 2017 r. wiadomo, że takiej szyi bramnej bezpośrednio nie było. Była tam droga na przedzamcze miejskie, traktowane jako osiedle a nie miasto.
2. *Mur przy ul. Tkackiej*. Opis prawidłowy.
3. *Przedzamcze górne*. Nazwa jest nieprecyzyjna. Część tego terenu nie należała do Zamku Wysokiego. Na planie rekonstrukcyjnym z 1940 r. do terenu zamku średniowiecznego zaliczono też zabudowania późniejszego seminarium jezuickiego. Z punktu widzenia wiedzy z XXI w. zaliczenie tych zabudowań do okresu

średniowiecza jest prawidłowe. Faktura muru ceglanego kościoła pojezuickiego *opus mixtum* z cegieł romańskich i blendowanie wewnętrzne ścian, z parapetami obecnie w podziemi kościoła jest charakterystyczne dla XIII w.

4. *Stajnie i kuchnia*. Opis z układem pomieszczeń domniemany, sporządzony przez H. Jacobiego w l. ok.1940-41. Lustratorzy polscy wchodzili na Zamek Wysoki od strony ul. Podgórnej, co pokazuje sieć dróg na oryginalnym planie z 2 poł. XVIII w.
5. *Wozownia i stajnia*. Opis jest nieprecyzyjny. K. Szymański, określił go pod 5 jako budynek mieszkalny. Faktycznie tam była sala na moście, z pięcioma kolumnami. Na karcie w AHMP Grudziądz jest kontrast między stanem faktycznym wg planu geodezyjnego z siatka transversalną a makietą z lat 50. XX w., rzekomego wyglądu Grudziądza w XVIII w. Na tym planie geodezyjnym nie ma przejazdu z tunelu bramnego na dziedziniec Zamku Wysokiego. Jest zaznaczona cienka ściana i wejścia do skrzydeł zamku po zachodniej i wschodniej stronie. Takiego obrysu obiektu nie ma na planie geodezyjnym z XVIII w. Obrys zmyślony przez H. Jacobiego.
6. *Fosa*. Określenie poprawne.
7. *Most szyi prowadzącej do zamku górnego*. Do tego odnosi się komentarz w punkcie 5. W 2024 r. z Przemysławem Szachnitowskim wykazaliśmy , że tam należy dopatrywać się kościoła katedralnego biskupa misyjnego Prus św. Chrystiana.
8. *Przedbramie z brama wjazdową*. Plan geodezyjny z XVIII w. pokazuje wprost, że nie można było wjechać tą bramą na dziedziniec zamku. Brama prowadziła w XXVII – XVIII w. do spiżarni po prawej stronie i pomieszczeń kancelaryjnych po lewej stronie. Nawet obecnie różnica poziomów między progiem bramy (ok. 60 m n.p.m.) a dziedzińcem uniemożliwia poziomy wjazd na dziedziniec (ok. 65 m n.p.m.).

Plan geodezyjny Góry Zamkowej. Stan w 2007 r.

9. *Budynek mieszkalny, tzw. Dom Komtura*. Obiekt zmyślony przez Hansa Jacobiego w 1940 -41. Tego fragmentu nawet nie badał za pomocą wykopów.
10. *Parcham (międzymurze)*. W świetle oryginalnych planów opis nie budzi zastrzeżeń.
11. *Przedzamcze dolne*. Brak informacji, że tam po stronie wschodniej jest zrekonstruowana w XIX w. główna brama na Zamek Wysoki, *Brama Fijewska*, podwójna brama, jak Brama Mostowa na zamku w Malborku.
12. *Skrzydło południowe – część wschodnia*. Obrys skrzydła jest fikcyjny, niezgodny z planem geodezyjnym z XVIII. Nie było takiego narożnika skrzydła po stronie południowo- wschodniej. Narożnik został spreparowany. W l. 2008 -2009 odsłonięto tam dwie klatki schodowe ze spiżarni , do refektarza na piętrze i do kaplicy oraz do gdaniska. Wyjście zaznaczone na planie geodezyjnym z XVIII w. oraz słownie w inwentarzach zamku z XVI - XVIII w.
13. *Piwnica, tzw. trapezowata*. Poprawniej, pomieszczenie pierwszej kondygnacji. Była tam kuchnia.

14. *Kanał odprowadzający ścieki*. Poprawnie rynsztok z kuchni.
15. *Dziedziniec*. Turyści powinni wiedzieć, że znaczna część dziedzińca została zniszczona w trakcie tzw. rewitalizacji w 2014 r. do głębokości ok. 5 – 6 m. Celem rewitalizacji było zmaterializowanie fikcyjnej wizji rozplanowania zamku Hanasa Jacobiego, z okresu okupacji hitlerowskiej. Północna linia skrzydła południowego jest obecnie mało czytelna. Usunięto wtedy wejście do spiżarni po stronie południowo – wschodniej, fundament komina przy tym wejściu, wejście do zakrystii, wyłożony cegłą ganek do kościoła i spiżarni.
16. *Studnia*. Cembrowina studni jest okrągła. Kształt czworoboczny wynika z faktu, że była ona obudowana. Miał ok. 50 m głębokości. Wodę czerpano za pomocą urządzenia *paternoster*, z dwoma kublami.
17. *Wieża Klimek*. Skoro zaznaczono wieżę Klimek, jako zachowana to również powinien być zaznaczony mur zewnętrzny po wschodniej stronie z Bramą Fijewską
18. *Skrzydło zachodnie*. Ten plan skrzydła jest również fantazją. Co zniszczono w tym miejscu w 2014 r., tego nie da się stwierdzić. Kiedy zniszczono fragment dziedzińca bez nadzoru archeologicznego. Niewątpliwie po stronie wschodniej usunięto relikw wejścia do kościoła z ceglanym gankiem.
19. *Gdanisko*. W polskich inwentarzach nazwa gdaniska nie pojawia się w tym miejscu. Równie dobrze mogło to być ujęcie wody z Wisły, przypominające kształtem gdanisko jak w Kwidzynie. W inwentarzach imiennie gdańsko jest wymienione po stronie południowo wschodniej, z wyjściem przy kaplicy i spiżarni.
20. *Skrzydło południowe część zachodnia*. Ewidentnie ta część budowli jest spreparowana. Do czasu kolejnego etapu rewitalizacji w 2024 r. był jeszcze fragment ścianki działowej o grubości wozówki. Ta ścianka świadczyła, że nie mogła tam być rzekoma kurtyna o grubości ok. 3 – 4 m. W 2024 r. ten fragment usunięto, by jeszcze bardziej podkreślić optycznie z wieży widokowej Klimek, że plan rekonstrukcyjny H. Jacobiego jest udokumentowany naukowo.

Relikt wspomnianej ścianki działowej po prawej stronie. Stan w 2023 r.

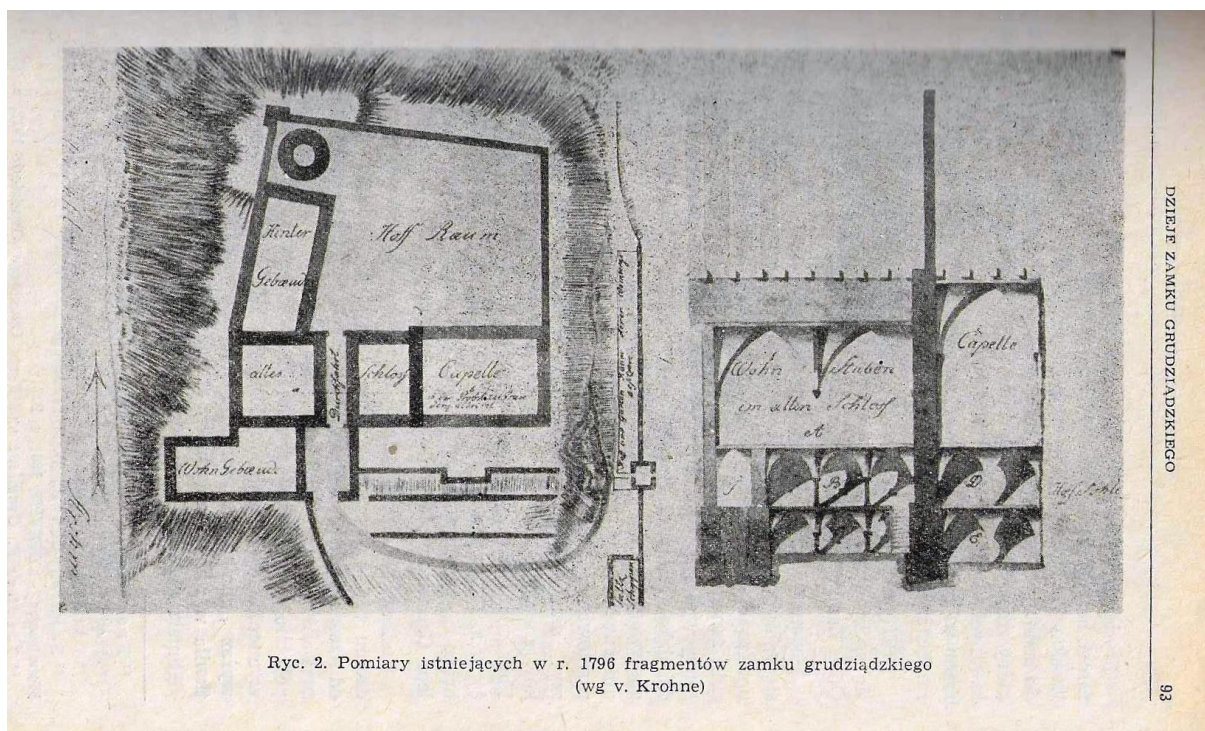

Widok po usunięciu reliktu ścianki działowej w 2024 r. Wizualnie zasłonięto część południowa tunelu bramnego.

Ten relikw pokazywał coś jeszcze, że tyle calca po stronie zachodniej wybrano w 2014 r. Zaznaczyłem to czerwoną linią. Zniwelowany poziom skrzydła południowego jest przekłamanie.

Ryc. 2. Pomiary istniejących w r. 1796 fragmentów zamku grudziądzkiego
(wg v. Krohne)

Plan v. Krohne, pokazał, że:

1. Tunel bramny był niepodpiwniczony, tak ja to się okazało w 2014 r.
2. Między spiżarnią a kaplica jest wejście do piwnicy, tak jak to odkrył w 2008 r. dr Antoni J. Pawłowski. To był dla Niego argument plus oryginalny plan geodezyjny zamku, że trzeba zbadać część wschodnią, poza rzekoma kurtyną wg H. Jacobiego.

Plan pokazany na stronie internetowej Muzeum przemilcza położenie kaplicy zamkowej po stronie wschodniej, przylegającej do skrzydła południowego.

Dla przypomnienia Biuletyn Koła Miłośników Dziejów Grudziądza o kaplicy zamkowej z 2018 r.

<https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/223969/edition/222352/content>